

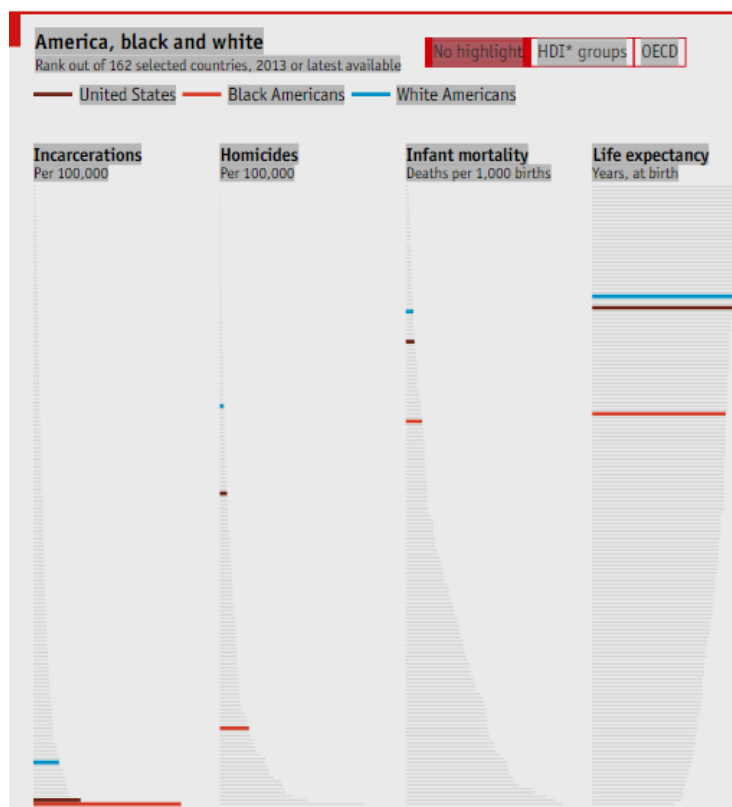
Fekete Amerika és Cigánymagyarország

(vége a politikailag korrekt beszédnek?)

Döbbenetes cikk jelent meg az Economist idei május 9-i számában, a nagyvárosi gettólázadások kapcsán.¹ A politikailag korrekt beszédet sutba vágva az amerikai fekete lakosság szociológiai és demográfiai adatainak sorát hozták nyilvánosságra. Ráadásul a cikk a *Fekete Amerika* alcímet viseli és egyik ábra-sora fölött pedig ez olvasható: *Ha fekete Amerika egy külön ország lenne...*

Mind az obligát afro-amerikai jelző mellőzése, mind az etnikai csoportra vonatkozó adatgyűjtés ténye és ennek közreadása váratlan. A sok kioktatás és erőltetett ostobaság után (a *Tom Sawyer kalandjai* utóbbi kiadásában például a néger szót 219-szer írták át fekete szolgára) az ember nem hisz a szemének.²

Ha fekete Amerika egy külön ország lenne, akkor az emberölések számát tekintve 145 ország közül a 130. helyen állna (fehér Amerika csak a hatvanadikon), a bebörtönzöttek száma pedig az utolsó helyre rangsorolná. A 30-as éveikben járó fekete férfiak egyharmada börtönben ül! A fekete amerikaiak nyolcszor akkora valószínűséggel lesznek gyilkosság áldozatai, mint a fehérek, és hétszer akkora valószínűséggel gyilkosok. A fehérek várható átlagos életkora 79, a feketéké 75 év; az „ország-rangsorban” ez a 33., illetve a 65. helyet jelenti, és a feketéké alacsonyabb, mint Mexikó lakosságáé. A csecsemő-halandóság 60. helyezése pedig

¹ The fire and the fuel. Black America. The Economist May 9th 2015.

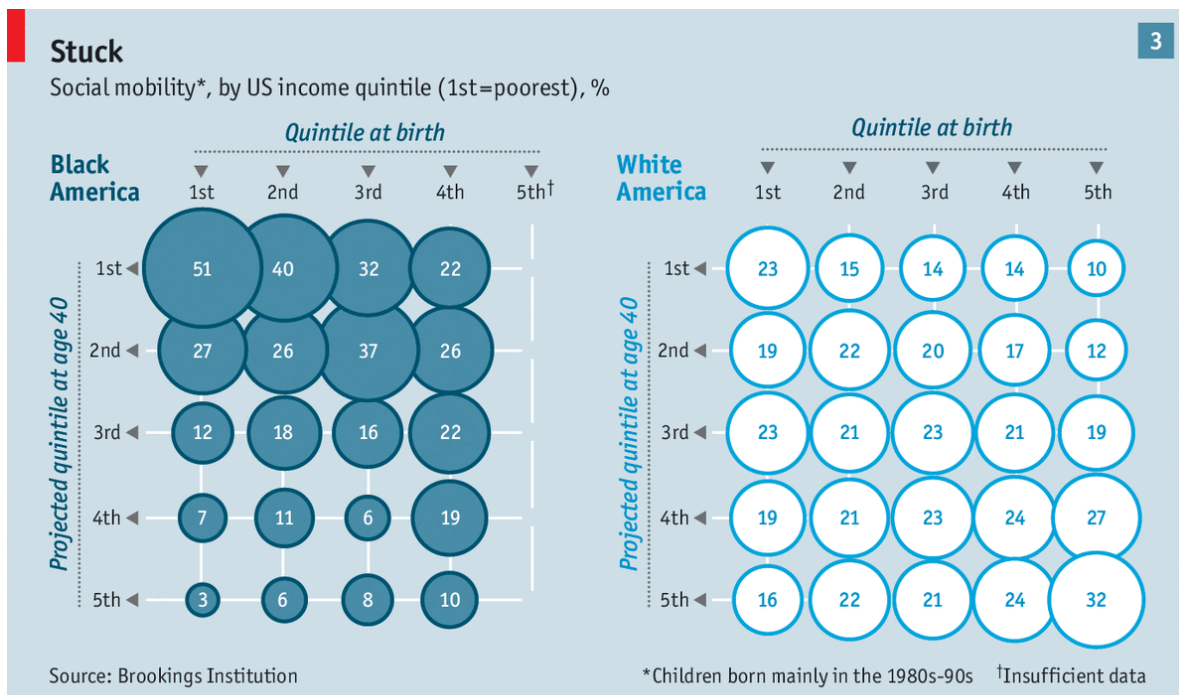
² Úgy érezhetjük, hogy Amerika ma megfelelően kezeli a fekete kisebbség kérdését. De ne feledkezzünk el a még nem is oly távoli múlttól. Amerika déli államaiban 1865-ig rabszolgaság volt. Az 1960-as években még dült az apartheid: a busz hátuljában külön ülések, a WC-ben külön piszoár volt a feketéknek fenntartva. A Ku Klux Klan „made in US”. 19 amerikai tagállamban még 1966-ban, tehát 30 évvel a nürnbergi törvények után is (!) természetellenes fajtalonkodásként kezelték fehérek és feketék házasságát, és szabtak ki emiatt letöltendő börtönbüntetést. (Keresztes Lajos: Ordító ellentmondás, abszurd viszonyok; Teleki Pál és a magyar történelem panteonja. MN 2004. márc. 3; azt, hogy 1965-ben Amerika 19 államában még illegális volt a fehérek és feketék közötti házasság, az Economist is megerősíti.)

(fehér Amerika a 31.) magasabb, mint Kínáé.

(Az Economist online kiadásában ez az illusztráció „mozgó” ábra, tehát mind a négy skálán mind a 145 ország adatai megjeleníthetők): <http://www.economist.com/news/united-states/21650533-what-dead-white-man-can-teach-america-about-inner-city-decay-fire-and-fuel?fsrc=rss%7Cust>

A szociális mobilitást jelző kor- és jövedelemcsoportok szerinti ábrák azt mutatják, hogy a feketék esetében ez jóval lassabb és kisebb mértékű, mint a fehérekénél.

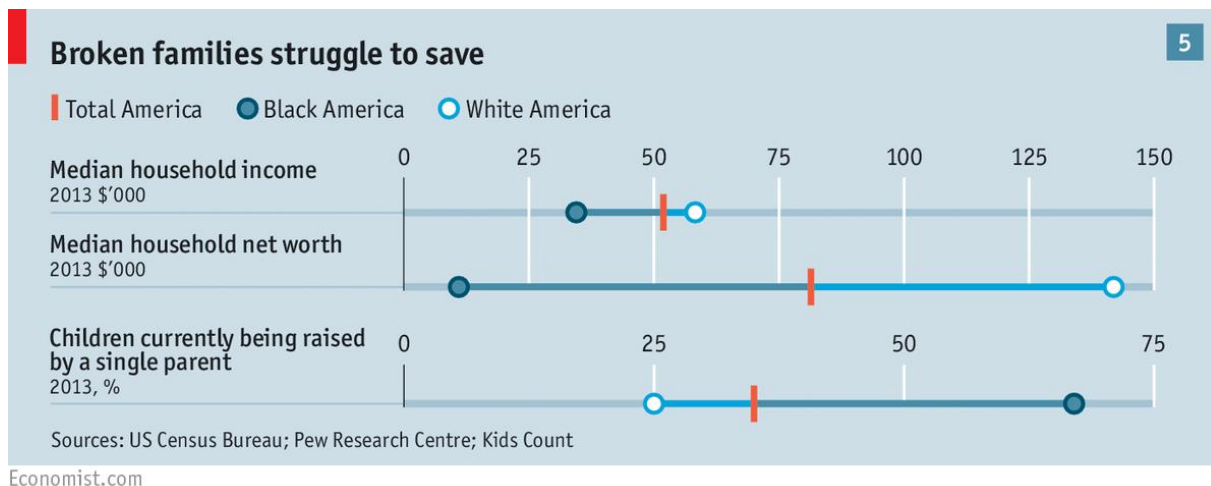
(Az adatok függőlegesen adják ki a 100-at – százalékos megoszlás. A legalsó jövedelmi kategóriába született fekete amerikaiak 51 százaléka még 40 éves korában is ott lesz, és csak 3 százaléknak sikerül erre a korra feljutni a legfelső kategóriába. Ezzel szemben a legalsó jövedelmi kategóriába született fehér amerikaiaknak csak a 23 százaléka marad meg ott, és 16 százaléka felküzdi magát a legfelsőbe.)

Economist.com

A fehér gyermekek 25 százaléka, a feketék 65 százaléka egyszülős családokban nevelkedik. És ezt tekintik amerikai szociológusok a bűnözés és deviáns magatartás fő okának. A házasság ingatag jellege a fekete lakosság körében pedig a rabszolgasorsra vezethető vissza, amikor a szülőket gyakran megfosztották az együtt élés és a közös gyermeknevelés lehetőségétől. Igen ám, de a rabszolgák felszabadítása a XIX. században megtörtént, az egyszülős fekete családok száma pedig az 1960-as évek jóléti politikája óta emelkedik (1965-höz képest a családon kívül született fekete kisbábák száma közel megháromszorozódott, 71 százalékra emelkedett!). Sokan ezt azzal magyarázzák, hogy a segélyek lehetővé teszik a gyermek felnevelését az apa fizetése nélkül is, sőt, ha a két szülő keresete összeadódik, egy

sor járandóságtól megfosztják őket, tehát a szociálpolitika ellenérdekeltséget teremt. Baloldali nézetek szerint viszont a fekete családok „összeomlását” az okozza, hogy a képzettség nélküli fekete férfiak olyan keveset keresnek, hogy képtelenek családot alapítani.

A fehérek és feketék fizetése közötti jelentős különbségnél még nagyobbak a vagyoni eltérések: az amerikai fehér család ingatlanvagyonra 142 ezer dollár (középső érték), a feketéé 11 ezer dollár. Ebben az tükröződik, hogy a fekete lakosság lakáskörülményei rosszak, nagyrészt gettókban élnek. (A cikk apropója a gettókban élő fekete lakosság lázongása az ismert rendőri túlkapások miatt.) Ebből pedig már következik a sok gyilkosság és erőszakosság és az alacsony szintű iskolázottság. (Hat év iskolabajárás után a fekete tanulóknak még a 60 százaléka nem végezte el a négyéves alapfokot; a fehéreknél ez 37 százalék.)

Az amerikai néger és a hazai cigány lakosság aránya hasonló. Tapasztalataim szerint a mi cigány népességünk is igen súlyos, részben hasonló problémákkal küzd. Talán nem lenne ördögtől való, ha – az amerikai szociológusokhoz hasonlóan – a mieink is alaposan feltárnák e problémák mértékét és gyökereit. És ha az amerikai demokrácia megengedi, talán még a mi kérlelhetetlen jogvédőink is elfogadnának hasonló adatgyűjtést és vizsgálatot.

Az amerikai feketék esetéből láthatjuk, hogy a probléma nem szűkíthető le csupán a „társadalmilag hátrányos helyzetre”. A rabszolga múlt sajátosságai (a gyenge családi kötelékek) ma is kísértének és a tapasztalatok szerint a gondok fő okát jelentik. Az elvakult hazai jogvédők és liberális szociológusok viszont nem látják, hogy a cigánykérdés nem csupán társadalmilag hátrányos helyzet, hanem sajátos múlt és kultúra következménye is. A több, mint ezeréves vándorlás és a társadalmak peremén élés a cigányokat sajátos munkákra specializálta és elidegenítette a földműveléstől. Pedig képzettség és tanulás nélkül vidéken aligha van más megélhetési lehetőség, mint a föld. (Ezzel nem jövőjüket és gyermekeiket akarom a földhöz kötni, hanem a jelen adottságaiból kiinduló megoldásra utalok.) Az amerikai fekete – magyar cigány kisebbség párhuzamból a jóléti politika diszfunkcionális működéséről, a *de iure* szegregáció megszűnése utáni *de facto* szegregáció megmaradásáról és a gettósodásról is szerezhetünk tapasztalatokat.

Cigánymagyarország gondjai a képmutató, politikailag korrektnek nevezett beszédétől nem fognak megoldódni.

Bp, 2015. május 22.

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

P.S.

50 évvel ezelőtt született meg az ún. **Moynihan-jelentés:**

Daniel Patrick Moynihan: *The Negro Family: The Case for National Action*. Azt vizsgálta, hogy mi történik az amerikai nagyvárosok néger negyedeiben; a mostani zavargások szociológiai vizsgálata előfutárának tekinthető. A mostani Economist-cikk több amerikai egyetemen folyó szociológiai kutatás eredményeit használja fel (John Hopkins, Columbia, Harvard).

(Megjelent a Magyar Nemzet június 3-i számában, rövidítve)

Az illusztrációkat az Economist hivatkozott, 2015. május 9-i számából vettem át.

A téma iránti mélyebb érdeklődés esetén javaslom megtekinteni egy korábbi, Magyarország elcigányosodása című összeállításomat:

<http://kisskaroly.x3.hu/szocialis/magyarorszag-elciganyosodasa.pdf>